

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 78

Tallinn, Toompea ja videosild

Teisipäev, 09. juuni 2020

Algus 14.00, lõpp 15.30

Juhataja: Aivar Kokk (esimees)

Protokollija: Vivian Põld (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt, Aivar Sõerd

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristo Varend (nõunik), Andres Ando (nõunik), Helda Puura (konsultant)

Kutsutud: Rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonnajuhataja Sulev Liivik ja maksupoliitika osakonnajuhataja Lemmi Oro (1. päevakorrapunkt);

Mahepõllumajanduse Koostöökogu esindaja Airi Vetemaa, Eesti Maaülikooli Mahekeskuse esindaja Elen Peetsmann, Eestimaa Rohelised volikogu esimees Aleksander Laane ja Züleyxa Izmailova (2. päevakorrapunkt); rahandusminister Martin Helme ja Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonnajuhataja Andres Kuningas (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Rahanduskomisjoni algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (194 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks
2. Kollektiivne pöördumine "Mahetoodete hindade on vaja langetada! Soovime tunnustatud mahetoidule 9% käibemaksumäära!,,
3. Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu (210 OE) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks
4. Info ja muud küsimused

1. Rahanduskomisjoni algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (194 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks

Aivar Kokk teavitas, et komisjonile on arutamiseks esitatud kaks sisulist ettepanekut eelnõu muutmiseks. Üks ettepanek puudutab Natura 2000 erametsamaa toetuse tulude maksustamist tulumaksuseaduses.

Lemmi Oro selgitas, et metsatulu osas tuleb kehtiva õiguse kohaselt pidada eraldi arvestust. Käesoleva aasta aprillis vastu võetud riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seadusega laiendati senist maksuvabastust metsatulu osas ka Natura 2000 erametsamaa toetuse tuludele. Praegu peab aga Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet (PRIA) toetuselt enne selle väljamaksmist tulumaksu kinni. Ebamõistlik on hakata isikul hiljem seda kinnipeetud tulumaksuosa jälle tagasi taotlema.

Muudatus on seega tehniline. Selle kohaselt ei pea tulumaksu enam eelnevalt kinni pidama. Selleks, et Maksu- ja Tolliamet (MTA) saaks deklaratsioonid korrektselt eeläita, peab PRIA muudatuse kohaselt edastama aga MTA-le Natura 2000 erametsamaa toetuse saanud isikute nimed ja toetuste summad. Kuna algne soodustus jõustus käesolevast aastast, peaks ka muudatus jõustuma käesoleva aasta algusest.

Aivar Kokk märkis, et teine ettepanek täpsustab alkohoolsete jookide väljapaneku nõudeid kaupluse müügisaalis ja see lähtub soovist, et väikepoodnikel ei tekiks ametnikega vaidlusi. Kui alkohoolsed joogid saab paigutada kaupluses leti taha nii, et ostja neid ise sealt kätte ei saa, siis ei pea jooke eraldi ruumi paigutama.

Riina Sikkut küsis, kui paljusid poode muudatus puudutab.

Aivar Kokk vastas, et Eesti Väikekaupmeeste Liidus on ligikaudu kakssada liiget. Probleem on mõne maakonna kauplustega, kus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalvet teostavad ametnikud nõuavad alkohoolsete jookide väljapanemiseks kaupluses eraldi ruumi. Vastavat täpsustust ei ole võimalik teha rakendusaktiga. Muudatustest tulenevalt tuleb muuta ka eelnõu pealkirja.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Muuta eelnõu pealkiri ja sõnastada järgmiselt:

”Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seadus”.

1.2. Täiendada eelnõu §-ga 3 järgmises sõnastuses:

”§ 3. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 41 punkti 6 lõppu sõna „väljamaksetelt“ järel lisatakse lauseosa:

”ning Natura 2000 erametsamaa toetuselt;”;

2) paragrahvi 57¹ täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

”(7) Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet on kohustatud kalendriaastale järgneva aasta 1. veebruariks esitama Maksu- ja Tolliametile deklaratsiooni kalendriaastal füüsilistele isikutele tasutud Natura 2000 erametsamaa toetuste kohta.”;

3) paragrahvi 61 täiendatakse lõikega 64 järgmises sõnastuses:

”(64) Paragrahvi 41 punkti 6 kohaldatakse tagasiulatuvalt 2020. aasta 1. jaanuarist.”.

***Selgitus:** Ettepanekuga täiendatakse eelnõu tulumaksuseaduse muudatustega, mis puudutavad väljamakset, millelt peetakse kinni tulumaks (§ 41), maksusoodustustega seonduvat informatsioonikohustust (§ 57¹) ning rakendussätteid (§ 61). Täiendustest tulenevalt on vaja muuta ka eelnõu pealkirja.*

Riigikogus menetleti riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seaduse (COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed) eelnõu 169 SE ning võeti see vastu. Algatatud eelnõuga nähti tulumaksuseaduses (TuMS) ette, et füüsiline isik võib talle kuuluvalt kinnisasjalt raiutud metsamaterjali ja seal kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest saadud tulust millest on tehtud § 37 lõikes 8 nimetatud mahaarvamised, maksustamisperioodil täiendavalt maha arvata kuni 5000 eurot.

Riigikogu menetluse käigus esitasid muudatusettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsioon, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ja Isamaa fraktsioon. Ettepaneku kohaselt lisati Natura 2000 erametsamaa toetus metsa majandamisest saadud tulude hulka, millest on võimalik täiendavat mahaarvamist teha.

Täiendavalt tuleks muuta ka Natura 2000 erametsamaa toetuselt tulumaksu kinni pidamise regulatsiooni. TuMS § 19 lõike 2 kohaselt kuulub nimetatud toetus tulumaksuga maksustamisele, seega on Natura 2000 erametsamaa toetus maksustatav tulu. Hetkel kehtiva TuMS § 41 punkti 6 kohaselt peetakse Natura 2000 erametsamaa toetuse maksimisel tulumaks kinni selle väljamaksja poolt. Riigi 2020. aasta lisaelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seadusest (COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed) tulenevalt rakendub metsa majandamisest saadud tulule, sealhulgas ka Natura 2000 erametsamaa toetusele, täiendav arvestuslik mahaarvamine kuni 5000 eurot, seetõttu oleks mõistlik Natura 2000 erametsamaa toetuse väljamaksimisel tulumaksu mitte kinni pidada.

Füüsilistel isikutel on kohustus tuludeklaratsioonis koos metsa müügist saadud tuluga deklareerida ka saadud Natura 2000 erametsamaa toetus. Selleks, et Maksu- ja Tolliamet (MTA) saaks deklaratsioonid korrektselt eeltäita, peab Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA) edastama MTAle Natura 2000 erametsamaa toetuse saanud isikute nimed ja toetuste summad.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt).

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Eelnõu pealkiri muuta ja sõnastada järgmiselt:

„Alkoholiseaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muutmise seadus“.

1.2. Täiendada eelnõu uue §-ga 1 (muutes järgnevate §-de numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„§ 1. Alkoholiseaduse muutmine

Alkoholiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 40 lõige 1² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1²) Alkohoolsed joogid tuleb kaupluses paigutada teistest kaupadest eraldi. Alkohoolseid jooke ei tohi paigutada nii, et tarbija puutuks kaupluse küllastamisel nendega vältimatult kokku, ning nende väljapanek ei tohi olla märgatavalt nähtav ülejäänud müügisaalist, välja arvatud müügisaali see ala, kus asub kassaaparaat ja mis ei ole tarbijale ligipääsetav.““.

Selgitus: 19.01.2018 jõustunud alkoholiseaduse (AS) ja reklaamiseaduse muutmise seadusega kehtestati AS § 40 lg 1², mis sisaldab teatavaid senisest rangemaid piiranguid alkoholi väljapaneku paigutusele kauplustes.

01.06.2019 jõustunud ja käesoleval ajal kehtiv AS § 40 lg 1² sätestab: „Alkohoolsed joogid tuleb kaupluses paigutada teistest kaupadest eraldi. Alkohoolseid jooke ei tohi paigutada nii, et tarbija puutuks kaupluse küllastamisel nendega vältimatult kokku, ning alkohoolsete jookide väljapanek ei tohi olla märgatavalt nähtav ülejäänud müügisaalist, välja arvatud juhul, kui nende nõuete täitmine ei ole müügisaali suurusest tulenevalt mõistlikult teostatav.“

AS § 40 lg 1² kehtestamise eesmärk oli vähendada alkoholi nähtavust kauplustes, et küllastajad, keda kokkupuutumine alkoholi väljapanekuga võiks kallutada alkoholi ostma, ei puutuks alkoholiga kaupluses kokku, mis omakorda aitab ära hoida alkoholikahjusid ning kaitseb rohkem riikliku alkoholipoliitika erilise tähelepanu all olevaid gruppe (alkoholisõltlased, alaealised).

Kuigi AS § 40 lg 1² seda eesmärki kindlasti täidab, ei ole mitmel põhjusel tegemist väga tõhusa meetmega alkoholikahjude vähendamisel. On ilmne, et AS § 40 lg 1² alusel

kehtestatud ranged meetmed alkoholi väljapaneku eraldamiseks võivad vähendada juhuslikke alkoholioste, kuid kindlasti ei ole see kuigi tõhus meede maandamiseks alkoholi tarvitamist alkoholisõltlase või alaealise. Alkoholisõltlase või alkoholi hankida sooviva alaealise jaoks on alkoholi hankimine üldjuhul eesmärgistatud tegevus, mille täideviimist ei ole võimalik takistada pelgalt selle läbi, et alkohol eraldatakse selliselt, et seda pole müügisisaalist näha. Sellest tõhusamad on juba täna AS §-s 45 (keeld müüa alkoholi jooles isikule) ja §-s 46 (keeld müüa alkoholi alaealisele) sätestatud abinõud.

Samal ajal järeldub väikeste kuni keskmise suurusega kaupluste omanike pöördumistest, et AS § 40 lg 1² seab neile märkimisväärsed kulud senise alkoholi väljapaneku korralduse muutmiseks AS § 40 lg-s 1² sätestatule vastavaks. Paljudes kauplustes paikneb alkoholi ja eelkõige kange alkoholi väljapanek kassas müüja selja taga alal, millele külastajad ligi ei pääse. Sellise paigutuse eelistan võib näha seda, et müüja teostab vahetut kontrolli AS §-s 45 ja §-s 46 sätestatud keeldude rakendamiseks, samuti on see turvalisem, kuna alkohol on levinud pisivarguste objekt.

AS § 40 lg-s 1² sätestatud erandit „välja arvatud juhul, kui nende nõuete täitmine ei ole müügisaaali suurusest tulenevalt mõistlikult teostatav“ tõlgendab riiklik järelevalve kitsendavalt. Samal ajal ei ole Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) juhendmaterjal „Alkoholsete jookide väljapaneku juhend“ täpsustatud, millistel konkreetsel juhtudel on riiklikku järelevalvet teostavatel ametnikel võimalik seda erandit kohaldada. Enamgi veel, erandile vastavuse tõendamise koormus on pandud kauplustele, kuid millised on erandi kohaldamiseks tõendamist vajavad täpsemad asjaolud, selle osas TTJA juhendmaterjal vaikib ja kauplustele arusaadavaid kriteeriume ei sätesta ka seadus. See on kaasa toonud olukorra, kus erandi kohaldamist võiks õigustada vaid see, kui alkoholi väljapaneku eraldamine ei ole müügisaaali suurusest tulenevalt ehituslikult üldse võimalik. Sellised juhtumeid aga pigem kas ei ole või on väga vähe. Sedavõrd kitsas kohaldamisala ei olnud kriteeriumi „mõistlikult teostatav“ eesmärk.

AS § 40 lg-s 1² sätestatud erandiga antakse seega TTJA-le väga abstraktne volitus määratleda, mis on konkreetsetes kauplustes „mõistlik“. Hinnates väikeste ja keskmise suurusega kaupluste pöördumises toodud seisukohti, tuleb samas jaatada seda, et suurte kauplustega sarnasel viisil alkoholi eraldamine muust kaubast on kauplustele märkimisväärselt koormav. Seda arvestades ei saa pidada õigeks, et andes TTJA-le diskretsiooniõiguse, on seadusandja samas jätnud täielikult määratlemata haldusorgani kaalutluse diskretsiooni ulatuse ja piirid, mis riivab PS § 10 sätestatud õiguskindluse põhimõtet ja PS § 14 tulenevat õigust menetlusele ja korraldusele. Arvestades AS § 40 lgs-1² sätestatud piirangu rahalist mõju ja koormust ettevõtjatele, oleks diskretsiooninorm pigem pidanud vastama samale standardile, mis kehtivad avalik-õiguslike rahaliste kohustuste delegeerimisele täidesaatvale võimule. Teisisõnu, seadusandja oleks pidanud täpsemalt kindlaks määrama diskretsiooni ulatuse, mis taganuks selle rakendamise tõendatavatel objektiivsetel alustel ja võimaldanuks ettevõtjatel piisava kindlusega ette näha endale AS § 40 lg-st 1² tulenevate kohustuste ulatust. Hea õigusloome tavaga kooskõlas oleks ei saa pidada ka seda, et eelnõu 381 SE materjalidest nähtuvalt ei ole diskretsiooninormi ebamäärasust ja sellega kaasnevat õigusselgusetuks üldse arutatud. Eelnõu 381 SE sätestas esialgu lihtsa ja mõistlikult arusaadava piirangu alkoholi väljapanekule, kehtestades kohustuse paigutada see muust kaubast eraldi. Kohustus paigutatud alkohol müügisaaalis selliselt, et see oleks muust kaubast eraldatud ja müügisaaalist nähtamatu, ja eelviidatud kaalutusõigust andev säte, lisandusid ilma igasuguse arutelu ja analüüsita.

AS § 40 lg 1² on tekitanud ka PS § 12 lg 1 riive, sest seadus on soosinud alkoholi väljapanekute ümberkorraldamisel suuremaid ja kaasaaegse kontseptsiooniga toidupoode, kellel oli alkoholi väljapanek ka enne AS § 40 lg 1² kehtestamist reeglina korraldatud eraldi müügi-alana, mis AS § 40 lg 1² jõustumisel tuli vaheseintega eraldada selliselt, et alkoholi väljapanek ei oleks enam nähtav. Seevastu väikese kuni keskmise suurusega kauplustes, kus toimub kas alkoholi letimüük või on alkohol paigutatud nähtavalt kassade lähedusse, nõuab senise väljapanekuala kaotamine ning eraldatud osakonna ehitamine kaupluste omanikelt proportsionaalselt märkimisväärselt suuremaid kulusid võrreldes suuremate poodidega. Samas on sellest saadav mõju alkoholi tarbimise vähenemise suunas kaheldav, sest nagu öeldud,

maandab alkoholi eraldamine selliselt, et seda pole müügisaalist näha, ennekõike alkoholi juhuostude tegemist. AS § 40 lg 1² rakendamise praktikast võib järeldada, et AS § 40 lg 1² on osutunud küllaltki laiaulatuslikuks ja jäigaks piiranguks, mis toob väiksema kuni keskmise suurusega kauplustele kaasa ebaproportsionaalselt suuri kulusid võrreldes muudatustest saadava ühiskondliku kasuga.

Kaaludes ühelt poolt AS § 40 lg-ga 1² kehtestatud piirangute mõju PS §-s 31 sätestatud ettevõtlusvabadusele ja PS § 32 lg-s 2 sätestatud omandipõhiõigusele ning teiselt poolt AS § 40 lg 1² eesmärki ning selle mõju alkoholi tarbimise ja alkoholikahjude vähendamisele, saab asuda seisukohale, et AS § 40 lg 1² selle senises sõnastuses vajab muutmist, et leevendada olulisi PS §-s 31 sätestatud ettevõtlusvabaduse ja PS § 32 lg-s 2 sätestatud omandipõhiõiguse riiveid. Arvestades AS §-s 45 ja §-s 46 sätestatud, võib pidada küllaldaseks, kui alkoholi valik on kaupluses paigutatud muuhulgas, st kas eraldi sektsiooni olemasolul sellele täiendavalt või täielikult, müüja selja taha selliselt, et külastajad alkoholi väljapaneku ala sellesse osasse siseneda ei saa. Seejuures ei ole oluline, et alkoholi väljapanek paikneks täpselt müüja selja taga. Väljapaneku ala võib ulatuda ka müüja selja taha kõrvale ja müüja võib selles ringi liikuda, kuid määravaks kriteeriumiks jääb, et ala ei tohi olla ligipääsetav külastajatele.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT poolt: 9 (Aivar Kokk, Dmitri Dmitrijev, Kersti Sarapuu, Natalia Malleus, Tiit Kala, Urmas Reitelmann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Andres Sutt), vastu 1 (Riina Sikkut), erapooletuid 0.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt).

1.2. Teha ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 17.06.2020 (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt).

2. Kollektiivne pöördumine "Mahetoodete hinda on vaja langetada! Soovime tunnustatud mahetoidule 9% käibemaksumäära!,,

Aivar Kokk juhatas päevakorrapunkti sisse ja andis sõna kutsutud külalistele.

Aleksander Laane tutvustas komisjonile ettepanekut mahetoidu käibemaksu alandamiseks. Ta rääkis, et tegemist on positiivse mõjuga riigieelarvele, inimeste tervisele, sissetulekutele, väliskaubandusbilansile ning ka keskkonnale. Mahetoidusektor on praegu väike võrreldes potentsiaaliga, aga selgelt ja kiirelt kasvav sektor. Kõige suuremateks tegijateks Euroopa maheturul on Saksamaa ja Prantsusmaa. Aastane kasv Eesti tootjate hulgas on üle 7%, töötajate osas 5,6% ning tulu kasv aastal 2018 oli 7,7%. Sarnane on pilt ka kogu Euroopa kohta tervikuna. Eesti on üks väheseid riike, kus praktiliselt kogu toit on maksustatud üldise käibemaksumääraga, mujal riikides on tehtud erisusi. Näiteks Läti alandas värskete köögi- ja puuviljade käibemaksu 5%ni aastal 2018 ja 2020 aasta alguseks oli selge, et tegemist oli õige otsusega. Sektori maksumaksjate arv kasvas 6%, käive kasvas 6% ja hinnad langesid 11,7%. Maheturg on Eestis selgelt kasvav ja nõudlustust on. Selleks tuleb soodustada, anda sektorile võimalus kasvada, võimaldada tehnoloogia vahetust ning ekspordimahu kasvatamist. Esimeseks sammuks saaks olla käibemaksu alandamine 9%ni.

Airi Vetemaa sõnul on Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud mahemajanduse tervikprogramm, mis tähendab, et mahesektor on riigile oluline. Ta lisas, et Riigikogus on arutusel eelnõu, millega planeeritakse mahekontrolli riigilõivude mitmekordne tõstmine nii põllumeestele, töötlejatele, kui ka turustajatele. Mahepõllumajanduse Koostöökogu on teinud mitu pöördumist, et hinnatõus ei oleks nii järsk. Lisaks on negatiivne aspekt, et käesoleval aastal mahepõllumajandusega alustajad ei saanud taotlelda toetust. **Airi Vetemaa** sõnul võttis Euroopa Komisjon 20. mail vastu kaks roheleppe strateegiat, mis lähtuvad sellest, et mahetootmine on keskkonnasäästlik ja pakub avalikke hüvesid. Vastuvõetud strateegiad rõhutavad eesmärki, et kogu Euroopa Liidus oleks 2030 aastaks 25% põllumajandusmaadest mahe. Eesti on suhteliselt heas seisus oma 22%ga. Strateegia üks osa räägib ka käibemaksust

ja maksustamisest ning ütleb, et Euroopa Liidu maksusüsteemide eesmärk peaks olema tagada, et eritoiduainete hind kajastaks nende tootmise tegelikke kulusid, mis on seotud piiratud loodusvarade kasutamise, reostuse, kasvuhoonegaaside heite ja muude keskkonnaga seotud välismõjudega. Lisaks tuuakse eraldi välja soovitus soodustada väiksema käibemaksumääraga mahetoodete tootmist.

Elen Peetsmanni sõnul kasvab mahetoodete tarbimine jõudsalt, mis tähendab, et tarbijad soovivad mahetoitu osta. Peamiseks argumendiks on tervis, mida kinnitavad ka tarbijauuringud. Samuti keskkonnahoid, toidu maitse ja soov toetada kohalikke tootjaid ja Eesti maaelu arengut. Mahetoidu ostmise miinuseks peetakse peamiselt hinda ja käibemaksu alandamine aitaks seda kindlasti parandada.

Aivar Kokk palus tuua näiteid riikide kohta, kus mahetoodetele on käibemaksu vähendatud, kuid kolme kuu pärast on toodete hinnad sama kõrged tagasi.

Aleksander Laane vastas, et Lätis oli 2020. aasta alguseks hinnad langenud.

Riina Sikkut tundis huvi, millised oleksid lisaks käibemaksu langetamisele veel tegevused ja instrumendid, et mahetootmine ja tarbimine ka päriselt võtaks turul suure osa.

Airi Vetemaa vastas, et peamiseks instrumendiks, mis on ka kõikides Euroopa Liidu riikides kasutust leidnud on maaelu arengukava kaudu mahetootmise toetamine. Kindlasti oleks väga tõhus instrument mahetoidu viimine koolide, lasteaedade ja teiste riigi või omavalitsuste poolt hallatavate toitlustusasutuste menüüdesse. Näiteks Kopenhagenis lasteaialapsed söövadki ainult mahetoitu.

Andres Sutt tundis huvi, kui suur osa mahetoodangust läheb ekspordiks.

Elen Peetsmann vastas, et kõige enam eksporditakse teravilja, natuke elusloomi ja üksikud töödeldud tooted. Ekspordimahu suurenemisel on suur potentsiaal, sest Euroopas on nõudlus kasvamas.

Marek Uusküla selgitas, et alati kui on soov toetada ühte sektorit või valdkonda, siis peab arvestama seda, et käibemaksumäära langetamine on riigi jaoks väga kulukas. Kui on soov vähendada hinda, siis pikas perspektiivis käibemaksumäära vähendamine hinda ei vähenda, vaid hind tõuseb samale tasemele tagasi või isegi üle. Erinevates riikides koostatud analüüside põhjal võib öelda, et kui on soov tarbija jaoks hinda vähendada, siis käibemaksumäära vähendamine ei oleks kõige parem mõte ja ei oleks kasulik. Läti näidet kommenteerides ütles **Marek Uusküla**, et neil vähenes käibemaksumäär 16%, aga toodete hulgas, millele käibemaksumäära vähendamine mõjus oli keskmine langus 11,7%. See tähendas, et maksu vähendamine on kallim, kui sealt saadav hinnavähendus.

Meediast võib lugeda, et toidu käibemaksumäära tuleks vähendada, aga probleemiks on maksuobjekti määratlemine. Mahetoidu puhul oleks eriti keeruline, sest kuidas eristada mahetoit tavatoidust. Ilmselt tuleks luua süsteem, sertifitseerimine või mahetoidu tootjate andmebaas, et saada vastus küsimusele, mis on mahedalt kasvatatud või toodetud ja mis mitte. Rahandusministeeriumil on praegu töös hinnavõrdluse uuring Läti ja Leeduga ja eesmärk on saada oktoobrikuuks kolme riigi hindade võrdlus, kust peaks selguma, kas ja mil määral on Läti meede hindadele mõju avaldanud.

Samuti märkis **Marek Uusküla**, et on lugenud ja teadlik kahest Euroopa Komisjoni strateegiadokumendist, millest üks kutsub üles mahetoitu soosima maksustamise kaudu, selles viidatakse vähendatud käibemaksumäärade pakatile, mille arutelud toimuvad praegu Euroopa Nõukogus.

Aleksander Laane sõnul oli ministeeriumi esindaja enamus argumente hinna kohta, aga sektori edendamise on suur ülesanne ja hind on ainult üks kümnendik kogu probleemist, mida tegelikult peaks lahendama. Lisaks ei kinnita Läti kogemus negatiivset mõju riigieelarvele ning seda võiks jälgida, kui on soov mahesektorit arendada.

Airi Vetemaa avaldas lootust, et ehk siiski võimalik hinda allapoole tuua, nõustudes, et tegemist on kalli meetmega. Ta tegi ettepaneku rahanduskomisjonile kaaluda odavamalt toetusmeetet, nagu näiteks riigilõivud mahekontrollile.

Mis puudutab mahetoidu tuvastamist, siis **Airi Vetemaa** sõnul ongi selleks selge sertifitseerimissüsteem, mis on reguleeritud Euroopa Liidu määrustega ja mida Eestis haldab Veterinaar- ja Toiduamet ning Põllumajandusamet.

Jürgen Ligi avaldas arvamust, et Rahandusministeeriumi hinnauuring ja sellest tulenev

maksupoliitiline järeldus on vale ja raha raiskamine. Kui soovitakse midagi toetada, siis maksusoodustus on selleks vale meetod.

Esimees **Aivar Kokk** tänas külalisi ja teavitas, et komisjon teeb otsuse järgmisel nädalal.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Riigigarantii andmine nõukogu määruse (EL) 2020/672, millega luuakse COVID-19 puhanguga kaasnenud eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), artikli 11 alusel" eelnõu (210 OE) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks

Rahandusminister **Martin Helme** tutvustas eelnõu eesmärki ja sisu. Ministri sõnul avaldas Euroopa Komisjon 2020. aasta 2. aprillil ettepaneku luua Euroopa Liidu (EL) eelarve ja liikmesriikide garantiide toel ajutine ühine rahastu COVID-19 puhangu tagajärjel tööpuuduse järsu kasvuga toimetulekuks.

Määruses kehtestatakse tingimused ja kord, mis võimaldavad ELil anda finantsabi liikmesriigile, kus on COVID-19 puhangu tõttu tõsised majandushäired või suur oht nende tekkeks. Eesmärk on rahastada eelkõige lühendatud tööaja kavasad või samalaadseid meetmeid, mille eesmärk on kaitsta töötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid ning seega vähendada töötust ja sissetulekute kaotust, samuti see, et rahastada mõningaid eelkõige töökohal kohaldatavaid tervise meetmeid.

Otsusega annab Riigikogu komisjonile riigigarantii summas 48 716 500 eurot.

Garantiileppes sätestatakse garantii tagatisel antava finantsabi maksimaalne maht, garantii realiseerumise tingimused, aruandlus, garantii kestvus ning leppe seotus nõukogu määrusega. Määruses tuuakse välja rahastu loomise eesmärk ja kasutamine, liikmesriikide garantii korraldus, rahastu kehtivuse aeg ja aruandlus. Määruse artiklites 11 ja 12 sätestatakse garantii andmine ja rahastu kättesaadavus ja nende sätete kohaselt oodatakse liikmesriikide garantiid rahastu kogumahust 25%-le ehk 25 miljardile eurole.

Liikmesriigi antav garantii on tingimusteta, tagasivõetamatu ja nõudmise korral realiseeritav (määruse art 11.2 ja garantiileppe punkt 1.1), mis tähendab, et liikmesriik peab igal ajahetkel garantiileppe kehtivuse ajal olema valmis tagama rahastu raames antud laene maksimaalselt enda garantiis osalemise ulatuses.

Laenude andmine käivitub siis, kui kõik liikmesriigid on garantiis osalemise heaks kiitnud ning komisjoni ja liikmesriigi vahel on garantiilepingud sõlmitud.

Otsuse rakendamine ei too Eesti Vabariigile kaasa vahetuid otseseid kohustusi. Kohustused tekivad, kui garantii realiseerub ning Eesti peab tasuma komisjonile garantii nõude või garantii lisanõude alusel küsitud summad.

Aivar Kokk küsis, kas Eestil on vajadus sellise laenu järele.

Martin Helme vastas, et otsesest vajadust ei ole, kuid tegemist on siiski laenuga, mis on üsna soodsa protsendiga ja seda tasub nõ varuks hoida.

Aivar Kokk tundis huvi, kuidas on laenumeede vastu võetud teistes liikmesriikides, kas on mõni riik, kes seda ei toeta.

Martin Helme vastas, et antud meetme osas ei olnud liikmesriikidel erilisi vaidlusi.

Andres Kuningas täiendas, et kümme riiki olid valmis sellele garantiilepingule kohe alla kirjutama, kümme riiki on lubanud saada vajalikud volitused juuni lõpuks ja ülejäänud juuli esimeses pooles.

Aivar Sõerd küsis, kas TERA meetmega kompenseeritakse töötajatele sissetulekutoetus kui sissetuleku vähenemine on tekkinud sellest, et majandusraskustes ettevõtted vähendavad inimeste töötunde ning kas see on ajutine meede.

Martin Helme vastas jaatavalt ning lisas, et see on raha, mille liikmesriik laenab oma riigis erinevate toetusskeemide rahastamiseks. Igas liikmesriigis on need erinevad. See on ajutine meede, taotlusi meetmest vahendite küsimiseks saab esitada kuni 31.12.2022.

Andres Sutt küsis, kas Vabariigi Valitsus toetab seda.

Martin Helme vastas, et jah toetab.

Esimees **Aivar Kokk** tänas rahandusministrit ja külalisi ettekande eest.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 15.06.2020 (konsensus: Dmitri Dmitrijevi, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas

Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt, Aivar Sõerd).

3.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt, Aivar Sõerd).

3.3. Määrata ettekandjaks komisjoni esimees Aivar Kokk (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt, Aivar Sõerd).

3.4. Teha ettepanek määrata muudatuseettepanekute tähtjaks 16.06.2020 kell 12.00 (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt, Aivar Sõerd).

3.5. Teha ettepanek saata eelnõu teisele lugemisele, kui esimene lugemine lõpetatakse 17.06.2020 (konsensus: Dmitri Dmitrijev, Tiit Kala, Aivar Kokk, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Natalia Malleus, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Andres Sutt, Aivar Sõerd).

3.6. Taotlelda juhatuselt teiseks lugemiseks täiskogule dokumentide esitamise tähtja pikendamist ühe päeva võrra. Materjalid tehakse kättesaadavaks 16. juunil kell 17.00.

4. Info ja muud küsimused

Laekunud on kiri: Rahvahääletuse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste üheaegsest korraldamisest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Aivar Kokk
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Vivian Pöld
protokollija